

Project Toekomst Malden Noordoost

Nieuwsbrief 4 Printversie

Hoe kun je een bestaande wijk verduurzamen en vergroenen, toekomstbestendig maken...? In het project Toekomst Malden Noordoost werken wij hieraan. Wij, dat zijn bewoners van de Molenwijk, Kroonwijk en Randwijk. De gemeente Heumen is gesprekspartner. Adviesbureau Spectrum uit Arnhem en de Provincie Gelderland ondersteunen ons.

Ambitieuus energietransitieplan voor wethouder Schoenaker

Ben Bottema (rechts) van de Werkgroep Energiezuinig Wonen in Malden Noordoost overhandigde 3 februari 2022 hun energietransitieplan aan de Heumense wethouder Maarten Schoenaker. Het plan heet [Contouren Project Energietransitie Malden Noordoost 2022-2030](#). Het beschrijft hoe in 2030 een energiebesparing van gemiddeld tot 40% in woningen in Malden Noordoost bereikt kan worden.

Luister [hier](#) naar de presentatie van het plan door Ben Bottema op de raadsvergadering van 3 februari 2022.

Op 12 februari 2022 is Ben Bottema geïnterviewd in het actualiteitenprogramma Focus Actueel van GL8. Hij lichtte erin toe wat de werkgroep Energiezuinig Wonen wil. Bottema: 'Wijkbewoners helpen om zo snel mogelijk te komen tot CO₂-neutraal wonen. Want dat dit nodig is, is gezien de klimaatverandering duidelijk. Samen – ook met de gemeente – aan de slag kan veel geld, inspanning en frustratie schelen.' Puttend uit eigen ervaring: 'Als je huis niet goed is geïsoleerd, werkt het niet om het te willen verwarmen met een warmtepomp. Dan kun je beter eerst in isolatie investeren en later overgaan op zo'n pomp. Anders krijg je je huis niet warm. Een aantal van ons heeft al veel geïsoleerd. Hoe je dat kunt aanpakken, delen we graag.' Klik [hier](#) om het hele interview terug te luisteren.

Werkgroepen

Sinds twee jaar zijn drie werkgroepen actief binnen het Project 'Toekomst Malden Noordoost'. Het gaat om de werkgroepen Energiezuinig Wonen, Groen en Biodiversiteit, en Communicatie. Doel is antwoord te krijgen op de vraag hoe je bestaande wijken kunt verduurzamen, vergroenen en toekomstbestendig kunt maken.

Energiezuinig Wonen

De werkgroep Energiezuinig Wonen – en dan met name (van rechts naar links) Frans Cremers, Pieter Schreurs en Ben Bottema – heeft de afgelopen maanden een projectplan geschreven waarmee in de komende acht jaar een energiereductie, en daarmee CO₂-besparing, gerealiseerd kan worden in de circa 1.200 woningen in de Maldense Molenwijk, Kroonwijk en Randwijk.

De werkgroep denkt dit te kunnen bereiken door zowel in te zetten op isolatiemaatregelen alsook op eigen energieopwekking, bijvoorbeeld door zonnepanelen en warmtepompen. Een stappenplan is opgesteld om de inwoners uitgebreid te kunnen informeren. Dit gebeurt onder andere via energie- of duurzaamheidscafés, nieuwsbrieven en energiecoaches. Ze wil daarnaast gebruik maken van 'modelwoningen' waarin voorbeelden van energiezuinig wonen te vinden zijn. Ook via gerichte gezamenlijke inkoopacties bij bedrijven en gebruik makend van subsidies en kredieten moet het mogelijk zijn om de inwoners op termijn energieneutraal te laten wonen. In eerste instantie in Malden Noordoost, en aansluitend in de gehele gemeente Heumen.

De werkgroep gaat er in het plan van uit dat een projectleider wordt aangesteld die de spil zal zijn tussen de inwoners, de gemeente en participerende bedrijven. Hoe die samenwerking vorm moet krijgen, is onderwerp van gesprek de komende tijd.

Duurzaamheidscafé Malden: 19 mei 2022!

Het eerste Duurzaamheidscafé van Malden Noordoost gaat er komen dit voorjaar! En wel op de avond van *donderdag 19 mei 2022*.

We werken nog aan het programma. Maar wil je meer weten over de plannen van onze werkgroepen Energiezuinig Wonen en Groen en Biodiversiteit? Geïnspireerd raken door energieke sprekers of meedoen met acties in de wijk? Reserveer dan de avond van 19 mei alvast. In de volgende nieuwsbrief komen we met meer informatie over deze avond.

Wil je al eerder antwoord op een vraag, mail die dan naar info@toekomstaldennoordoost.nl.

Eenmalige kans op groendak met subsidie! Meld je nu aan!

Je bent pas echt op je gemak met een groendak! In plaats van op zwart bitumen, kun jij straks uitkijken op een levend groen dak. In de gemeente Heumen is op dit moment geen subsidie mogelijk, maar de werkgroep Groen en Biodiversiteit heeft het voor elkaar gekregen dat een beperkt aantal daken nu toch met subsidie vergroend kan worden! Wil jij een groendak met subsidie? Meld je dan uiterlijk 31 maart 2022 aan bij hanscees@toekomstaldennoordoost.nl.

Groene daken verhogen de oppervlakte (onverstoord) groen voor insecten en vogels, dragen bij aan het tegengaan van hitte in hoog zomer en vangen water op bij hoosbuien. Molenwijk en Kroonwijk zijn stenige wijken waar nog nauwelijks groendaken zijn. Werkgroeplid HansCees Speel: 'Het liefst wil de werkgroep vele tientallen groene daken, maar we beginnen klein. Daarom hebben we de gemeente Heumen gevraagd om een (voorlopig eenmalige) subsidie voor een aantal groene daken. Die is toegekend! We krijgen 5.000 euro subsidie, waarbij de subsidie 50% van de aanschafwaarde van het groene dak is.'

Oproep

'We zoeken nu in de Molenwijk en Kroonwijk vijf tot acht bewoners die willen meedoen en 'voorbeelddak' willen zijn. Zo kunnen mensen zien hoe mooi dat is. En zo krijgen we ook ervaring met hoe de aanleg ervan werkt.'

Waar gaat het precies om?

- Je hebt een schuur/garage of uitbouw (of allebei) met plat dak van minimaal 10 m² tot max. 30 m² in Kroonwijk of Molenwijk.
- Je wilt dit van een groendak voorzien: reken voor een schuurtje van 16 m² op ongeveer 910 euro inclusief btw.
- Als je mee doet, krijg je daarvan in bovengenoemd voorbeeld dus 455 euro vergoed. Let wel: alleen het groene dak kan deze subsidie krijgen. Mocht er bijvoorbeeld nieuw bitumen nodig zijn, dan zijn die kosten 100% voor jezelf. Ook zijn over het algemeen alleen stevige daken geschikt.
- Voorwaarde is dat je het goed vindt als mensen (bij een open dag) komen kijken hoe het eruit ziet, want het zijn 'voorbeeld groene daken' om ook anderen over te halen op een later moment mee te doen.
- Als zich teveel mensen aanmelden geldt: wie het eerst komt, die het eerst maalt, totdat de subsidie uitgeput is. Hoe precies de aanvraagprocedure wordt, moet de gemeente nog bekend maken.

Aanmelden

Als je je aanmeldt, vermeld dan:

- Je naam en adres
- Je telefoonnummer
- Oppervlakte van het gewenste groendak

Na aanmelding krijg je bericht van de werkgroep en laten we je weten hoe het verder gaat. Je aanmelden betekent niet dat je ook verplicht bent om uiteindelijk een groendak aan te schaffen: dat blijft een individuele keus. De werkgroep heeft voornamelijk een voortrekkersrol.'

Je kunt je aanmelden door een e-mail te sturen naar hanscees@toekomstaldennoordoost.nl

---

Woningrenovatie: wat levert dat op aan energiebesparing?

Verslag van vier casestudies in de Kroonwijk

In de Kroonwijk heeft woningcorporatie Oosterpoort in samenwerking met aannemersbedrijf Kloggroep sinds 2017 een groot aantal huurwoningen gerenoveerd. Met een checklist met 16 vragen bij de hand is bij een aantal woningen aangebeld met het verzoek of de bewoners mee wilden doen aan een onderzoekje met als hoofdvraag: wat is het verschil in energieverbruik voor en na de renovatie van begin 2018? De meterstanden zijn na het doornemen van de vragenlijst doorgemailed. Waar nodig zijn aanvullende vragen naderhand telefonisch gesteld. Het leverde mooie gegevens op...

De renovatie van de vier woningen aan de Kroonsingel vond plaats in het voorjaar van 2018 en bestond uit: vloer- en dakisolatie, nieuwe dakpannen, nieuwe puien voor- en achter met dubbele beglazing (HR++), ventilatioerosters in de ramen en een mechanisch ventilatiesysteem. Bij een eerdere renovatie waren al wel de ramen op de benedenverdieping van dubbel glas voorzien. Alle woningen liggen in dezelfde windrichting, drie woningen ondergingen het gehele renovatiepakket, een woning volgde dit pakket ten dele en liet de achtergevel onveranderd.

In onderstaande tabel zijn een aantal aspecten en kenmerken van de woningen uitgezet tegen het gemiddelde energieverbruik van de woningen voor- en na de renovatie.

	woning 1	woning 2	woning 3	woning 4
type woning	tussen	hoek	tussen	tussen
koop/huur	koop	huur	huur	huur
aantal bewoners	een	twee	twee	een
aantal verwarmde ruimtes	drie	drie	vier	twee
aantal stookuren in winter	3-13	16	10-12	8
thermostaatstand in °C	18,5	20	18,5	19
gemiddeld gasverbruik <2018 in m ³	1011	2145	1676	1575
gemiddeld gasverbruik >2018 in m ³	690	1423	1062	1144
gemiddelde besparing op gas in %	31,5	33,7	36,4	27,4
stroomverbruik < 2018 in kWh	1221	1715	2100	1720
stroomverbruik > 2018 in kWh	1139	1673	2030	1580
gemiddelde besparing op elektriciteit in %	6,7	2,4	2,3	8,1

Toelichting

Het gemiddelde gasverbruik van voor en na de renovatie is in deze casestudy goed vergelijkbaar, omdat de omstandigheden weinig zijn veranderd. Een factor als corona zou vanaf 2020 tot meer gasverbruik geleid kunnen hebben, maar op één huishouden na gaat het om pensionado's die ook voordien veel thuis zaten. Niemand heeft zijn CV-ketel sinds de renovatie vervangen, de stand van de thermostaat (alle handmatig ingesteld) staat tussen de 18,5°C en 20°C en wordt alleen 's nachts lager gezet. Op koude winterdagen wordt soms de radiator aangezet in andere ruimtes, maar ook de gemiddelde temperatuur in de afgelopen winters verschilde niet noemenswaard. Geen van de bewoners is van plan het gasfornuis te vervangen door een inductieplaat/oven. De gemiddelde besparing in gasverbruik van ca. 32% wordt door alle bewoners toegeschreven aan de verbeterde isolatie van de woning.

Wat het stroomverbruik betreft, is over de hele linie een lichte daling te zien, gemiddeld ca. 4,8%. Hiervoor is geen verklaring te vinden. Geen van de woningen beschikt over zonnepanelen, slechts in één geval is na de renovatie een elektrisch apparaat (ijskast/vriezer) vervangen en iedereen heeft zijn gloeilampen allang vervangen door zuiniger verlichting.

Tenslotte het comfort. Alle bewoners zijn het erover eens dat de isolatie hun woning ook een stuk behaaglijker heeft gemaakt. Ze hoeven niet alleen minder te stoken, ook de hinderlijke tocht bij ramen en deuren is weg. De mechanische ventilatie zorgt voor een aangenamer woonklimaat en minder last van vocht. Bij harde westenwind voelt men nog wel tocht door ventilatioerosters komen. Nadeel van de goede isolatie is dat de warmte zomers langer in huis blijft hangen.

De tip van... Jasper

'Elektrische deelauto: regel het in je eigen wijk!

De elektrische auto is flink in opkomst en ook de animo voor deelauto's groeit. Een mooie ontwikkeling is waar die twee samen komen. Een elektrische deelauto maakt elektrisch rijden voor een brede groep bereikbaar - ook als je weinig of wisselend rijdt - en het zorgt voor minder auto's op straat. Dit kun je als wijk zelf organiseren door vraag en aanbod op elkaar af te stemmen.

Als je op zoek gaat, is er ongetwijfeld interesse in de wijk. Want een elektrische deelauto is goed betaalbaar, duurzaam en eigenlijk ook heel gemakkelijk in gebruik. Qua aanbod zijn er verschillende mogelijkheden met elk hun eigen insteek. Het kan gaan om een privéauto die met een aantal mensen wordt gedeeld of om een marktpartij die een aantal auto's plaatst voor incidenteel of meer structureel gebruik. Dat doet een marktpartij natuurlijk niet zomaar; inzicht in de behoefte is belangrijk. En daar kan een groep bewoners zijn rol pakken, bijvoorbeeld door een enquête uit te zetten of door het organiseren van een inspiratiemarkt.

Vraag?!

In onze wijk was nog geen aanbod van elektrische deelauto's. Of er vraag naar is, wisten we eigenlijk ook niet. Dus zijn we aan de slag gegaan met een klein groepje enthousiastelingen. We hielden een online enquête die we huis-aan-huis aankondigden, we planden een meedenkavond om de verschillende vormen van autodelen met elkaar te vergelijken en we organiseerden een inspiratiemarkt in het park inclusief een proefritje in een elektrische auto. Inmiddels staan er drie elektrische deelauto's in de wijk, van twee aanbieders die een groeiend aantal mensen in de wijk en daarbuiten bedienen. Dat kan in Malden toch ook? Ik deel onze ervaring graag en denk mee als daar behoefte aan is. Als fervent gebruiker ben ik er inmiddels van overtuigd dat elektrisch autodelen werkt.

Wie is Jasper?

Jasper Neyssen is als procesbegeleider betrokken bij het project Toekomst Malden Noordoost. Hij wordt door de gemeente ingehuurd vanuit maatschappelijk adviesbureau Spectrum, partner met Elan. Als adviseur duurzaamheid is hij betrokken bij verschillende projecten met en voor inwoners van Gelderse wijken en dorpen. Daarnaast is hij actief in zijn eigen wijk bij het inwonersinitiatief Angerenstein Toekomstbestendig. Met een film in het park, inspiratiemarkten, werkgroepen, warmtewandelingen en groene-daken-acties, hebben zij al heel wat wijkbewoners geïnspireerd tot duurzame daden. Mail naar j.neyssen@spectrumelan.nl voor meer informatie.

Tip Energiezuinig Wonen

Door Eric Peters

Energiebesparing door inzet timer

Met een WiFi-adapterstekker IP22 - voor gebruik binnenshuis - kunt u via uw WiFi-netwerk draadloos en op afstand in en rond uw huis apparaten in- of uitschakelen. Denk bijvoorbeeld aan (tuin)verlichting. Of aan uw Quooker. U kunt deze eenvoudig en van over de hele wereld uitschakelen als hij niet hoeft op te warmen. Dat gaat via een bijgeleverde app op uw smartphone. Als u een weekendje weg bent bijvoorbeeld of op vakantie gaat.

De app kent standaard (dus zonder meerprijs) ook een praktische timer met een dag- of weekprogramma zodat hij automatisch, zeg tussen 0.00 en 05.00 uur, uitschakelt. Maar ook dan kunt u altijd en overal vandaan ingrijpen. U bespaart hiermee energie én verlengt ook de levensduur van het apparaat. De mogelijkheden zijn onbegrensd.

Dergelijke WiFi-schakelaars zijn er ook voor gebruik buitenshuis; neem dan de IP44. Beide soorten kosten ca. 22 euro per stuk.

Heb je zelf een tip - of nieuws - over energiezuinig wonen die in deze nieuwsbrief geplaatst zou kunnen worden, neem dan contact op via info@toekomstmaldennoordoost.nl.

Tip Groen en Biodiversiteit

Plant een heg!

Stel, je hebt een kleine (voor)tuin. Je hebt eigenlijk geen ervaring met een tuin, je hebt niet zo veel tijd, of je bent al wat ouder en ziet op tegen veel en zwaar tuinwerk. Dan is de keuze om de tuin (gedeeltelijk) te verharderen snel gemaakt. Om dan toch meer biodiversiteit te krijgen: plant een heg! Het maakt je tuin én je straat in één keer groener. Dat is nog eens efficiënt!

Plant je een heg, kies dan het liefste voor inheemse struiken. Waarom? De struiken die hier thuis horen, trekken veel meer insecten aan dan struiken en planten van ver weg. En dat vinden onze vogels weer fijn. In een ligusterhaag kwettert het nu bijvoorbeeld van de mussen... De planten en dieren van hier zijn samen ontwikkeld, geëvolueerd, hebben elkaar nodig en helpen elkaar.

Plant je een haag en heb je de ruimte, maak hem dan lekker breed. Een brede haag helpt vogels een veilige plek te vinden als de buurpoes langs wandelt. Is de haag breed en dicht genoeg, dan kan zelfs de egel er een veilig plekje vinden.

Beuk wordt vaak aangeplant als haag, maar ook haagbeuk, liguster en veldesdoorn zijn goede planten voor een haag. Wil je een haag die ook in de winter groen is? Denk dan eens aan taxus of hulst.

Wil je het de vogels echt goed naar de zin maken? Plant dan een haag die ook bessen draagt. Planten met doornen bieden ook extra bescherming aan een vogelnest. Maar vergeet de tuinhandschoenen niet bij het snoeien. Meidoorn is bekend van de ruige heggen in het landschap, maar kan ook prima als een smaller geknipte heg.

Een haag hoeft echt niet altijd uit één soort planten te bestaan. Door verschillende soorten te combineren, krijg je meer afwisseling en diversiteit. Een chinees klokje verwerkt in een haag fleurde met zijn vrolijke geel de hele straat op. Maar je kan ook prima een wilde roos zoals hondsroos of egelantier in je haag laten groeien.

Probeer, combineer en experimenteer naar harte lust. Want met een beetje creativiteit kan je in één haag een hele tuin kwijt!

Maar is het nu heg of haag? Voor ons is het allebei goed, zolang het maar groeit en bloeit!

Heb je zelf een tip - of nieuws - over vergroening in je wijk of buurt die in deze nieuwsbrief geplaatst zou kunnen worden, neem dan contact op via info@toekomstmaldennoordoost.nl.

Overleg werpt zijn vruchten af

De werkgroep Groen en Biodiversiteit is al enige tijd in overleg met Marieke Bos van de gemeente Heumen over twee onderwerpen:

- het meer ecologisch beheren van bestaand gemeentelijk groen, zodat er meer biodiversiteit ontstaat;
- een manier om bewoners zelf stukjes gemeentelijk groen te laten adopteren met de buurt of de burens. Dat kan meer fleur en kleur opleveren, maar ook gezelligheid en levendigheid brengen in de buurt.

Werkgroeplid HansCees Speel: 'Bij beide onderwerpen zijn we al ver gevorderd!'

Gemeentelijk groen fleuriger en natuurlijker

'In de volgende nieuwsbrief hopen we een voorlopig overzicht te presenteren van bijna 20 stukken groen die meer ecologisch en natuurlijker kunnen gaan worden in Malden Noordoost. Over het hoe en wat gaan we dan graag met omwonenden in gesprek.

De gemeente is verder op veel plekken bezig met de aanleg van wadi's* om regenwater dat op straat valt te kunnen afkoppelen van het riool. Je ziet ze bijvoorbeeld bij de nieuwe Vuurvogel en langs de Kloosterstraat en de Rijksweg. Soms kan een wadi gecombineerd worden met een meer ecologische groeninrichting. We willen als werkgroep Groen en Biodiversiteit graag meedenken over hoe dat precies kan.

Bij andere stukken groen kunnen soms struiken worden vervangen of zelfs bomen. Ook zijn er grasstroken bij die anders ingezaaid kunnen worden, zodat er meer bloemen komen en minder gras.

Adopteren van stukjes gemeentelijk groen

Op verschillende plaatsen in de wijken hebben bewoners de gemeente gevraagd of ze een stukje groen kunnen adopteren om dit dan zelf in te planten of in te zaaien, bijvoorbeeld met een bloemenmengsel of ander groen dan dat er nu is. Ook stoeptegels eruit kan soms, afhankelijk van de plek. We willen daarvoor met een 'campagne' komen, samen met de gemeente.

Het lijkt ons heel leuk als meer bewoners samen aan de slag gaan met 'groen', zodat straks op veel meer plekken bloemen te zien zijn. En natuurlijk zal dat leiden tot meer vlinders, bijen en andere dieren in de wijken.'

Wil je meedenken over het groen in Malden Noordoost? Neem dan contact op met de werkgroep Groen en Biodiversiteit via hanscees@toekomstaldennoordoost.nl.

* wadi: waterafvoer door infiltratie

Gemeenteraad stelt Transitievisie Warmte vast

Op 3 februari 2022 is de Transitievisie Warmte door de Gemeenteraad van Heumen vastgesteld. In deze visie heeft de gemeente aangegeven hoe zij de overgang van aardgas naar een duurzame manier van verwarmen van de woning wil vormgeven. Dat doet de gemeente uiteraard niet alleen, maar samen met onder andere de netwerkbeheerder, woningcorporatie, energiecorporatie, het waterschap, maar vooral met de belangrijkste partner: de inwoners.

Adviseur van de gemeente Sjef Michels: 'We starten met (het stimuleren van) het verduurzamen door isoleren en het besparen op energieverbruik. Daarnaast kijken we hoe we dit proces gezamenlijk kunnen vormgeven; het bewonersinitiatief Toekomst Malden Noordoost vormt daarbij een belangrijke informatie- en inspiratiebron.'

Agenda

Overleg Project Toekomst Malden Noordoost

Wil je een overleg bijwonen, mail de desbetreffende werkgroep dan voor meer informatie. [Klik hier](#) voor eventuele updates.

Werkgroep Communicatie: maandag **11 april 2022** (Malden) info@toekomstaldennoordoost.nl

Werkgroep Energiezuinig Wonen: donderdag **21 april 2022** (Malden) frans.cremers@radboudumc.nl

Werkgroep Groen en Biodiversiteit: dinsdag **12 april 2022** (online) hanscees@toekomstaldennoordoost.nl

Duurzaamheidscafé Malden: 19 mei 2022 (Malden)

info@toekomstaldennoordoost.nl

[Klik hier](#) voor meer informatie, activiteiten en initiatieven rond Duurzaamheid in de gemeente Heumen.
<https://www.heumen.nl/duurzaamheid>

Verspreiding

Doel van de nieuwsbrief is zoveel mogelijk mensen informatie te geven. En een mogelijkheid te bieden om ons, werkgroepleden, te bereiken. Als je iemand weet die geïnteresseerd zou kunnen zijn, stuur dan deze nieuwsbrief door. En wijs op eigen aanmelding! Alvast reuze bedankt!

www.toekomstaldennoordoost.nl

info@toekomstaldennoordoost.nl